

ETIKA ALIBIJSKE MEDICINE U HRVATSKOJ XV. proljetni simpozij medicinske etike HLZ-a, Zagreb, 2. lipnja 2015.

U Zagrebu je 2. lipnja 2015. održan XV. proljetni simpozij medicinske etike Hrvatskoga liječničkog zbora o etici alibijske medicine. Održan je u velikoj predavaonici Zbora pred 30-ak sudionika i pod vodstvom nove predsjednice Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju HLZ-a dr. sc. Morane Brkljačić. Uoči skupa objavljen je zbornik radova „Etika alibijske medicine“, koji je uredio prim. Goran Ivanišević. Time je nastavljena tradicija objavljivanja zbornika radova ranijih 14 simpozija, koje je uređivao prim. Ivanišević sam ili uz pomoć profesorâ Ivana Šegote (2001.), Ivana Bakrana (2003. – 2007.) i Stelle Fatović-Ferenčić (2010.). Godine 2013. G. Ivanišević i S. Fatović-Ferenčić uredili su zbornik „Bioetičke teme. Knjiga izlaganja s I. – XI. proljetnog bioetičkog simpozija Hrvatskoga liječničkog zbora održanih u Zagrebu 2001. – 2011. godine“ u izdanju Medicinske naklade i Zbora.

Simpozij je otvorila Morana Brkljačić utvrdivši da: „etička načela (dobročinstvo, neškodljivost, autonomnost i pravednost) za kliničko donošenje odluka uključuju podjednako medicinske i etičke kriterije. Etika kritičke prosudbe u donošenju odluka ne može se odvojiti od kliničkih okolnosti koje okružuju određeni slučaj jednako kao što se medicinsko donošenje odluka ne može sagledavati neovisno o svojim etičkim implikacijama.“

G. Ivanišević je prikazao Kodeks medicinske etike i deontologije u etici alibijske medicine; ona je smjer u medicini koji gomila izvođenje dijagnostičkih, terapijskih i rehabilitacijskih postupaka pa oni time postaju ne samo neracionalni i skupi nego i otežavaju brz dolazak do dijagnoze, a time i liječenja i rehabilitacije.

Ivan Žokalj i Mirjana Sabljar Matovinović govorili su o etičkim aspektima defenzivne medicine koja se „...najčešće definira kao način prakticiranja medicine obilježen prekomjernom upotrebom dijagnostičkih testova i postupaka radi smanjivanja rizika od optužbi za nesavjesno liječenje i odštetnih zahtjeva. Njezin je glavni etički problem u činjenici da središte djelovanja liječnika pomiče s dobrobiti bolesnika na zaštitu osobnih interesa. Uzrok pojave defenzivne medicine jest osjećaj pravne nesigurnosti i nezaštićenosti liječnika u postupcima vođenima zbog sumnje na nesavjesno liječenje i odštetnih zahtjeva. Važna posljedica prakticiranja defenzivne medicine jest ubrzani rast troškova liječenja zbog čega se smanjuje dostupnost svih oblika zdravstvene zaštite široj populaciji. Ne manje važna posljedica jest i postupni gubitak povjerenja bolesnika u liječnike. U svim razvijenim zemljama nema zdravstvenog djelatnika koji nije zahvaćen štetnim posljedicama prakticiranja defenzivne medicine. Zajedničkim djelovanjem zakonodavnog tijela (Sabora), liječničkih stručnih društava u sklopu Hrvatskoga liječničkog zbora i strukovnoga regulatornog tijela (Hrvatske liječničke komore) treba stvoriti pravni okvir koji će u bliskoj budućnosti pružati veću sigurnost liječnicima i bolesnicima te stvoriti preduvjete za smanjenje štetnih posljedica prakticiranja defenzivne medicine.“

Ingrid Prkačin i Vesna Đermanović-Dobrota u radu o etičkim načelima liječničkog pristupa u obradi bolesnika u hitnoj službi ističu: „Kao aktivni djelatnici u sustavu svakodnevne zdravstvene usluge svjedoci smo da se korisnici zdravstvenih usluga svakodnevno opskrbljuju brojnim informacijama o zdravlju, nači-

nima dijagnostičke obrade, mogućnostima terapijskog djelovanja. Na svakom koraku potencijalnim korisnicima zdravstvenih usluga nude se savjeti, terapije i lijekovi. Poziva se pučanstvo na pretrage kako bi se neke bolesti otkrile u vrlo ranoj fazi. Stoga slijediti dijagnostičke postupnike u obradi bolesnika u hitnoći, iako pruža mogućnost „alibijske“ medicine, omogućuje osjećaj sigurnosti i da smo sve učinili za bolesnika (iako mu katkad i nismo uspjeli pomoći).“

Ana Planinc-Peraica govorila je o etičnosti alibijske medicine u internoj medicini utvrdivši da u svakom trenutku dijagnostičkog postupka i liječenja bolesnika valja imati na umu njegovu dobrobit i osnovne etičke principe – ne škoditi, poštovati autonomnost bolesnika, poštovati princip pravednosti i vjernosti. Pridržavanje ovih principa spriječit će neetične postupke u očima bolesnika i njegove obitelji, zdravstvenog sustava ili javnosti kada od nas traže neetične postupke. Takvi su postupci dijagnostika kad to nije potrebno ili liječenje bez razloga. Alibijska medicina često nastaje zbog neznanja i nesigurnosti, ona smanjuje dignitet struke i poskupljuje dijagnostički postupak i liječenje.

Lidija Gajski prikazala je rad o predijagnosticiranju – novom fenomenu moderne medicine o kojem se govori kad se ljudima bez ikakvih ili bez većih tegoba dijagnosticira 'poremećaj', premda im on neće stvoriti nikakve smetnje, niti će od njega prije umrijeti. Taj fenomen suvremene medicine, prepoznat posljednjih nekoliko godina, postaje važna tema rasprave u medicinskom, ali i u društveno-humanističkom krugu. Predijagnosticiranje se očituje na raznim područjima medicine; najvid-

ljivije je u svezi s probirom, preventivnim pregledima i slikovnim dijagnostičkim pretragama. Važnost mu je u tome što vodi suvišnim medikamentnim, kirurškim i drugim terapijskim zahvatima. Zbog rastućih razmjera i štetnih zdravstvenih, ekonomskih, psiholoških i socio-kulturnih posljedica nalaže kritičku analizu i razmatranje.

Ivana Marasović Šušnjara i Maja Vejić navele su u radu „Izreći istinu – etičke dvojbe” da je pravo bolesnika na istinu o njegovu zdravstvenom stanju osnova njegova prava na autonomiju, što je regulirano u legislativi mnogih država. Unatoč tomu istraživanja su pokazala da postoje brojne etičke dvojbe liječnika u izricanju istine bolesnicima, osobito onima suočenima s neizlječivim bolestima. Stoga je cilj rada prikazati istraživanja diljem svijeta o etičkim dvojabama liječnika u izricanju istine bolesniku, i u zapadnim zemljama i u onima koje ne pripadaju zapadnoj kulturi.

Sanja Kovačić, Srđana Telarović i Sunčana Roksandić Vidlička prikazale su rad „Etički i pravni aspekti

neurološkog bolesnika” zaključivši da zbrinjavanje neurološkog bolesnika ima svoje specifičnosti i složenosti u odnosu prema procesu odlučivanja koji uključuje pristanak na medicinske postupke, posebno u hitnoj službi. Postojeći propisi ne daju prilagođena rješenja za stvarnu zaštitu prava bolesnika. Također ne pružaju pravnu pomoć kojom bi se zaštitio liječnik neurolog, odnosno specijalist hitne medicine koji se nalazi u nepovoljnom položaju jer mora donijeti brzu odluku koja je u interesu bolesnika, a ograničena je postojećim zakonskim odredbama koje reguliraju prava bolesnika na način koji je restriktivan u smislu da ne dopušta donošenje odluka bez pristanka bolesnika. Dakle, ove praktične kliničke situacije treba dodatno razmotriti i regulirati zakonom, a prava odlučivanja liječnika neurologa i specijalista hitne službe u slučajevima hitnog zbrinjavanja neuroloških bolesnika neosporno treba povećati. Također se preporučuje uvođenje dodatne edukacije mladih liječnika u komunikaciji s kognitivno oštećenim bolesnicima.

Alen Greš i Ljubomir Radovančević govorili su o medicinskoj etici i bioetici u kontekstualnoj relaciji utvrdivši: „Etika je ugrađena u um i karakter liječnika već u studentsko doba. To nije alibi, niti Damoklov mač koji nam visi nad glavom da moramo opsesivno-kompulzivno paziti da se ne otkine na užetu na kojem visi našom greškom i padne nam na glavu. Etika je sama po sebi razumljiva, nije izgovor, isprika. Kada liječnik pogriješi, ne mora i ne može dokazivati da je *tempore acti*, ali ne daj Bože *tempore criminis* zatekao se na nekome drugome mjestu jer se točno zna gdje je i kada bio.”

Autor ovoga prikaza završio je svoje bavljenje medicinskom etikom i deontologijom u Hrvatskome liječničkom zboru (2001. – 2015.), čiji ga je Glavni odbor 2014. godine razriješio dužnosti predsjednika Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju HLZ-a, a od 1. travnja 2015. i članstva u spomenutom Povjerenstvu.

GORAN IVANIŠEVIĆ

XVI. LOŠINJSKA ŠKOLA PRIRODNIH LJEKOVITIH ČINITELJA I LJEČILIŠNE MEDICINE

4. – 5. rujna 2015.

Pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske gospođe Kolinde Grabar-Kitarović održan je u Lječilištu Veli Lošinj, 4. i 5. rujna 2015., znanstveni skup XVI. lošinjska škola prirodnih ljekovitih činitelja i lječilišne medicine „Hrvatska – zdravstveni i lječilišni turizam”. Organizirali su ga Odbor za zdravstveni turizam i lječilišnu medicinu Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Hrvatsko društvo za balneoklimatologiju i prirodne ljekovite činitelje HLZ-a i Lječilište Veli Lošinj. Bila je posvećena 130. obljetnici zdravstvenog turizma otoka Lošinja i dolaska austrijskoga nadvojvode Karla Stephana u Veli Lošinj te 10. obljetni-

ci smrti Vladimira Antolovića (1948. – 2005.) i Bože Marendića (1939. – 2005.), istaknutih lošinjskih turističkih djelatnika. Mr. ph. Renata Žugić, ravnateljica Lječilišta, bila je predsjednica Organizacijskog odbora, a voditelj prim. Goran Ivanišević. Teme skupa bile su: prirodni ljekoviti činitelji, zdravstveni i lječilišni turizam, Karl Stephan, slobodne teme i astronomija. Nazočilo je 40-ak sudionika s različitih područja medicine i turizma.

U petak 4. rujna 2015. nakon hrvatske himne „Lijepa naša domovino”, koju su otpjevali nazočni i otvorenja s pozdravnim govorima u 16 sati, uslijedila su izlaganja: Goran Ivanišević:

„Vladimir Antolović i Božo Marendić 2005. – 2015.” i „Zdravstveni i lječilišni turizam u Hrvatskoj”; Renata Žugić: „Model projektnog pristupa razvoju zdravstvene ustanove u projektu Parka vitalnosti Podjavori, Veli Lošinj”; Damir Gortan i Ksenija Berdnik Gortan: „Prirodni ljekoviti činitelji u bolesti uha, nosa i grla”; Aida Jelaska „Holizam u zdravstvenom turizmu (Uloga liječnika u sjedinjenju klasične i komplementarne medicine)”; Dorian Božičević: „Zdravstveni turizam i svjetlosno onečišćenje”; Rade Knežević i Iva Mrša Haber: „Posljedice utjecaja prirodnoga hazarda na turistički okoliš”; Gilbert Hofmann i Ena Bajrić: „Utje-

caj industrije na kvalitetu zraka i ljudsko zdravlje”; Mario Sušanj, Đana Pahor i Radovan Vodopija: „Zavod za javno zdravstvo u zdravstvenom turizmu Hrvatske”; Bruno Cvetković, Željko Linšak, Vladimir Mićović i Albert Cattunar: „Sanitarni inženjeri i prirodni ljekoviti činitelji”; Marija s. Hijacinta Hobljaj: „Kuća Betanija za zdravlje duha i tijela u Velome Lošinj 2011. – 2015.”; Oto Kraml i Darko Klemen: „Lipik vas zove – stvaranje pretpostavki za daljnji razvoj zdravstvenog turizma”. Knjigu prof. Barbare Živković i dr. sc. Julijana Sokolića „Mali Lošinj. Kulturno-povijesni vodič” prikazali su autori i prim. Ivanišević.

Subotnji program, planiran na izletničkom brodu u velološinjskom akvatoriju, izostao je zbog lošega vre-

mena. U Lječilištu su prikazani radovi: Senka Rendulić Slivar: „Toplice Lipik – između lječilišne medicine i zdravstvenog turizma”; Ljubiša Postolović: „Povišena tjelesna težina i bisfenol A – potencijalni činitelji koji sudjeluju u aktivnosti bronhalne astme”; Gilbert Hofmann i Ena Bajrić: „Utjecaj masovnih medija na odgoj i edukaciju djece i mladih”. Prikazan je videofilm o austrijskom nadvojvodi Karlu Stephanu u Velome Lošinj, koji je za Milosrdne sestre sv. Križa iz Đakova snimila obiteljska televizija Laudato iz Zagreba.

Zahvaljujući Turističkoj zajednici Grada Maloga Lošinja, tiskan je Zbornik prikazanih radova, kao i poslanih radova: Marija-Ana Dürriegl i Theodor Dürriegl: „O nekim starim medicinskim zapisima protiv bolesti

na području sjevernog Jadrana”; Anika Senta Marić, Radovan Čepelak i Damir Andabaka: „Minerali u termomineralnoj vodi i njihov učinak na zdravlje”; Valter Martinolić: „Hirovitost klime Malog Lošinja od rujna 2014. do srpnja 2015. s osvrtom na UV i magnetske indekse”; Jasenka Gajdoš Kljusurić, Jasna Čačić i Marija Čačić: „Vino i zdravlje”; Renata Tomić: „Križobolja – biopsihosocijalni model liječenja”; Goran Ivanišević: „Nadvojvoda Karl Stephan i Veli Lošinj” i „Zbornici radova I. – XVI. Lošinjke škole prirodnih ljekovitih činitelja i lječilišne medicine, sličnih skupova i knjige 2000. – 2015.” Hvala Nastavnom zavodu za javno zdravstvo PGŽ-a za pomoć pri organizaciji XVI. lošinjke škole.

GORAN IVANIŠEVIĆ

XVII. GODIŠNJI KONGRES HRVATSKOGA REUMATOLOŠKOG DRUŠTVA HLZ-A

Poreč, 15. – 18. listopada 2015.

Od 15. do 18. listopada 2015. u Poreču je u hotelu Parentium održan XVII. godišnji kongres Hrvatskoga reumatološkog društva Hrvatskoga liječničkog zbora. Predsjednica Kongresa bila je Đurđica Babić-Naglić, koordinator Goran Ivanišević, a u Znanstveno-organizacijskom odboru bili su: Branimir Anić, Nada Čikeš, Božidar Ćurković, Simeon Grazio, Marino Hanih, Tatjana Kehler, Daniela Marasović-Krstulović, Sonja Milanović, Jadranka Morović-Vergles, Srđan Novak, Porin Perić, Mislav Radić i Tonko Vlak. Tehnički organizator bila je tvrtka AB Travel d. o. o. iz Zagreba.

Rad Kongresa započeo je u četvrtak, 15. listopada 2015., sponzoriranim simpozijem MSD-a „Simponi” koji je moderirao Branimir Anić, a predavanje „Optimized treatment for axial SpA” održao je Joachim Sieper.

U 19 sati uslijedilo je otvorenje Kongresa predavanjem u spomen Drage Čopa „Rana dijagnoza i ocjena rizika kod bolesnika s bolestima

vezivnog tkiva (*Early diagnosis and risk assessment in patients with connective tissue diseases*)” koje je održao Laszlo Czirjak.

Rad je nastavljen u petak, 16. listopada 2015., prvom glavnom temom „Osteoarthritis” koju su moderirale Đurđica Babić-Naglić i Dušanka Martinović-Kaliterna. Prikazana su izlaganja: Alberto Migliore i Emanuele Bizzi: „Izazov ranog OA koljena (*The challenge of early knee osteoarthritis*)”; Nadica Laktašić-Žerjavić: „OA – mehanički poremećaj ili upalna bolest?”; Mislav Radić: „Uloga biomarkera”; Kristina Potočki i suradnici: „Rani vs uznapredovali OA s aspekta radiologa”; Simeon Grazio: „Preporuke za liječenje OA”; Tea Schnurrer-Luke-Vrbančić: „Vježbe su DMARD”; Domagoj Delimar: „Ortopedski pristup liječenju OA”; rasprava i prikaz izabranih radova; predavanje „Rana sklerodermija (*Early scleroderma*)” autorâ Silvije Bellando Randone i Marca Matuccija Cerinica.

Uslijedio je sponzorirani simpozij Pliva (Alpha D3, Celixib) s izlaganjima: Zlatko Giljević: „Važnost vitamina D za bolesti kostiju i zdravlje ljudi”; Nadica Laktašić-Žerjavić: „Alfakalcidol – aktivni oblik vitamina D u liječenju osteoporoze”; Srđan Novak: „Celekoksib – nesteroidni anti-reumatik bolje podnošljivosti”.

Poslijepodnevnu ultrazvučnu radionicu vodili su Porin Perić, Tatjana Kehler i Nadica Laktašić-Žerjavić. O novostima u primjeni dijagnostičkog ultrazvuka u reumatologiji govorio je Porin Perić, dok su u praktičnom radu sudjelovali Mislav Cerovec, Darija Granec i Silva Pukšić.

U sponzoriranom simpoziju Alvo-gen – Hospira (Inflectra) prikazano je izlaganje „Prava vrijednost biosličnog infliksimaba u liječenju upalnih reumatskih bolesti – hrvatsko iskustvo” autora Branimira Anića, Simeona Grazija, Dušanke Martinović-Kaliterne.

Razgledavanje postera vodili su Božidar Ćurković i Branimir Anić.

Prijavljeno je bilo 17 postera, koji se nisu stigli svi prikazati zbog kratkoće vremena.

Sponzorirani simpozij Amgen (Prolia) moderirao je Branimir Anić izlaganjem „Denosumab – učinkovito i sigurno liječenje osteoporoze uz održavanje normalne strukture kosti”, uz predavanje „Učinci denosumaba na histologiju i histomorfologiju koštanog tkiva” Zlatka Giljevića i „Naša klinička iskustva s denosumabom” Marine Gradišer.

U subotu, 17. listopada 2015., prikazana je druga glavna tema Kongresa „Reumatske bolesti i malignomi” koju su moderirale Jadranka Morović-Vergles i Srđan Novak. Uslijedila su izlaganja: Višnja Prus: „Reumatske i maligne bolesti – gdje je povezanost?”; Miroslav Mayer i Branimir Anić: „Paraneoplastički sindromi u reumatologiji”; Joško Mitrović i Jadranka Morović-Vergles: „Sjögrenov sindrom i limfoproliferativne bolesti”; Srđan Novak: „Liječenje reumatskih bolesti i malignomi”; Daniela Marasović-Krstulović: „Reumatska polimialgija, temporalni arteritis i malignomi – postoji li povezanost?”; Dijana Perković i Dušanka Martinović-Kaliterna: „Sistemska skleroza i maligne bolesti”, rasprava i izabrani radovi: Lana Bobić, Simeon Grazio, Danijela Babojelić i Maja Juračić: „Percepcija sigurnosti prilikom uobičajenih svakodnevnih kretanja kod osoba s osteoartritisom koljena”; Nadica Laktašić-Žerjavić, Porin Perić, Iva Žagar, Nikolino Žura, Narcisa Mandić Cafuta, Josip Draženović, Đurđica Babić-Naglić: „Učinkovitost fizikalne terapije u osteoartritisu koljena”.

Sponzorirani simpozij Roche (RoActemra) moderirala je Đurđica Babić-Naglić izlaganjem „Tocilizumab – iskustvo – fleksibilnost – inovativnost” uz predavanja: Branimir Anić: „Učinkovitost tocilizumaba na odbačene zglobne i sistemske učinke IL-6 u reumatoidnom artritisu”; Duška Martinović-Kaliterna: „Komorbiditeti u bolesnika s reumatoidnim artritisom i primjena glukokortikoida”; Srđan Novak: „Sigurnost primjene tocilizumaba – potvrda rezul-

tata kliničkih studija u analizi podataka iz svakodnevne prakse”; Jadranka Morović-Vergles: „Podudaraju li se ciljevi/očekivanja liječnika i bolesnika u liječenju RA?”.

Ovogodišnji Reumatlon organizirali su Hrvatsko reumatološko društvo i Desetljeće bolesti kostiju i zglobova, Miroslav Mayer i Pavao Vlahek, uz sudjelovanje stotinjak sudionika kongresa liječnika, medicinskih sestara, fizioterapeuta i drugih.

Sponzorirani simpozij Oktal Pharma – Celltrion (Remsima) moderirala je Đurđica Babić-Naglić, a Tore Kvein imao je prezentaciju „Norveški pogled na primjenu biosličnih lijekova u reumatologiji”.

„Mladu reumatologiju” moderirali su Marko Barešić, Maja Lodeta i Joško Mitrović, a prikazani su radovi: Anamarija Sutić i sur.: „Polimialgija reumatika i malignomi”; Mihaela Čikeš i sur.: „Incidencija, prevalencija i petogodišnje preživljavanje u bolesnika sa sustavnom sklerozom”; Saša Sršen i sur.: „Upotreba rituksimaba u liječenju djece sa sistemskim eritemskim lupusom i ANCA-pozitivnim vaskulitisom”; Marko Barešić i sur.: „Refrakterni oblik miozitisa liječen kombiniranom imunosupresivnom terapijom i rituksimabom”; Matea Kronja i sur.: „Usporedba različitih kriterija za dijagnozu sindroma aktivacije makrofaga”; Marko Barešić i sur.: „Različite strategije liječenja dvoje bolesnika sa Schnitzlerovim sindromom”.

Slobodne teme moderirali su Mirna Sentić i Simeon Grazio, a prikazani su radovi: Jasminka Milas-Ahić i sur.: „Intersticijska bolest pluća u bolesnika sa sistemskom sklerozom u KBC-u Osijek”; Marijan Frković i sur.: „Postoji li korelacija između klasifikacijskih kriterija i aktivnosti bolesti u bolesnika sa sistemskim eritemskim lupusom?”; Iva Žagar i sur.: „Koincidencija Klippel-Feilova sindroma i HLA B27-antigena”; Marijana Pervan i sur.: „Ultrazvučni nalazi i nalazi magnetske rezonancije u području ramenoga zgloba u ranome reumatoidnom artritisu”; Suada Muhić-Babić i sur.: „Reumatička polimialgija – prikaz slučajaja”.

U nedjelju, 18. listopada 2015., održani su sastanci Uredničkog odbora časopisa „Reumatizam” i Upravnog odbora Hrvatskoga reumatološkog društva. Kongres je završio s nadom da će nova uprava Društva nastaviti dosadašnjim pozitivnim djelovanjem u hrvatskoj medicini i društvu.

U okviru Kongresa održani su XXVI. edukacijski tečaj Društva medicinskih sestara, tehničara i fizioterapeuta u reumatologiji i rehabilitaciji, kao i predstavnika udruga bolesnika.

Na Edukacijskom tečaju prikazani su radovi: Miroslav Mayer: „Pristup bolesnicima sa zloćudnim bolestima kod reumatoloških bolesnika”; Vesna Barbarić: „Suradljivost bolesnika”; Perinka Dabić: „Nuspojave lijekova kao uzrok nesuradljivosti bolesnika s reumatoidnim artritisom – primjer metotreksata”; Rajna Pelivan: „Prikaz slučaja – multipli mijelom i reumatoidni artritis”; Danica Grgurić, Slavica Ohnjec, Serafina Barišić, Vlasta Bastaić, Zdenka Stipanović, Jasna Belošević, Željka Bolfan, Franciska Cvetko i Jasna Markušić: „Njega teško oboljelih pedijatrijskih bolesnika”; Julijana Tenodi Maraković: „Uloga medicinske sestre u edukaciji oboljelih od reumatskih bolesti”; Marija Medved: „Prikaz slučaja – toaleta rane u bolesnika s reumatoidnim artritisom”; Marina Črnjarić Kalčić, Sandra Matacin Peršić i Ariela Žigman: „Naša iskustva u liječenju bolesnika s biološkom terapijom”; Marica Petričević: „Potrebe za biološkom terapijom i odabirom liječenja”; Ana Obidić i Ružica Čehulić: „Broj hospitaliziranih bolesnika oboljelih od osteoartritisa tijekom 6 mjeseci u Klinici za reumatske bolesti i rehabilitaciju”; Nada Ivrlač: „Zadovoljstvo timskim radom u zdravstvu”; Svetlana Nogić-Ciprijan i Marijana Križić-Erceg: „Ispitivanje preosjetljivosti na lijekove”; Mateja Znika i Jasminka Godinić: „Sindrom izgaranja kod zdravstvenih djelatnika u radu s reumatološkim pacijentima”; Nevenka Rihtarić: „Usporedba učinkovitosti fizioterapije kod OA i RA”. U subotu, 17. listopada 2015.,

prikazani su radovi: Andreja Matijević, Kristina Curiš i Nikolino Žura: „Fizioterapija osteoartritisa kuka – problem skraćenih fleksora”; Mateja Znika, Lukrecija Jakuš, Iva Lončarić, Mirjana Telebuh, Vesna Brumnić Žužić i Iva Šklempa Kokić: „Fizioterapijska strategija tretmana kod osteoartritisa kuka”; Iva Lončarić, Mateja Znika i Lukrecija Jakuš: „Kontrola balansa i rizika od pada kod osoba s bilateralnim osteoartritisom koljena”; Jadranka Brozd: „Primjena miofascijalnih tretmana kod kolagenoza”; Nikolino Žura, Andreja Matijević, Kristina Curiš, Marija Jovanovac, Nadica Laktašić-Žerjavić i Porin Perić: „Učinak respiratorne terapije u bolesnika oboljelih od ankilozirajućeg spondilitisa”.

Sastanak predstavnika udruga bolesnika (Hrvatska liga protiv reumatizma, Remisija, Udruga oboljelih od kolagenoza, Hrvatska udruga oboljelih od sklerodermije) održan je u subotu, 17. listopada 2015. Skup su pozdravili Đurđica Babić-Naglić i Frane Grubišić. Prikazani su radovi u okviru teme „Kvantitativna klinička reumatologija s aspekta bolesnika” koju su moderirale Zoja Gnjiđić i Ljubica Žigman. Ljubica Žigman: „Funkcija u reumatoidnom artritisu – vlastito iskustvo”; Miroslav Marić: „Živjeti s ankilozantnim spondilitisom”; Zoja Gnjiđić: „Procjena funkcije u osoba s reumatskim bolestima”; Tatjana Kehler: „Mjerenje aktivnosti bolesti u upalnim reumatskim bolestima”; Iva Žagar: „Kvaliteta ži-

vota u upalnim reumatskim bolestima”; Frane Grubišić: „Smartphone-aplikacije za bolesnike za samoprocjenu funkcije i aktivnosti u upalnim reumatskim bolestima”. Kao slobodne teme, koje su moderirali Nenad Horvat i Tatjana Kehler, prikazani su radovi: Simeon Grazio: „Poboljšanje ishoda liječenja reumatoidnog artritisa boljom suradljivošću, sljedljivošću i prijavom nuspojava”; Frane Grubišić: „Parenteralna primjena metotreksata u liječenju upalnih reumatskih bolesti”; Nenad Horvat: „Ultrazvuk – pomoćni ili jednakovrijedni dijagnostički alat – osobno iskustvo”; Goran Ivanišević: „Reumatski bolesnik u toplicama”. Nakon radova vođena je živa rasprava.

GORAN IVANIŠEVIĆ

DESETLJEĆA KOSTIJU I ZGLOBOVA 2010. – 2020.

Aktivnosti u 2015. godini

Aktivnosti Desetljeća kostiju i zglobova 2010. – 2020. u 2015. godini u Hrvatskoj započele su već u veljači. Naime, 14. i 15. veljače 2015. održan je poslijediplomski tečaj I. kategorije Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, KBC Split pod nazivom „Moderne tehnologije u fizikalnoj medicini i rehabilitaciji: laser visokog intenziteta i udarni val”. Tečaj je to koji je prvi put na ovim našim prostorima (a i šire), uz potporu Stručnog društva HLZ-a i priznanje od Hrvatske liječničke komore, povezao i ujedinio anatomske osobine ugroženih dijelova lokomotornog sustava, patofiziološke karakteristike izvanzglobnih reumatskih bolesti, kliničke spoznaje o tim bolestima i terapijske mogućnosti novih tehnologija u procesu liječenja, uz praktičnu obuku rada s novim tehnologijama, koristeći se pri tome znanjem i iskustvom 11 nastavnika Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu te teoretskom opravdanošću ovakvih načina liječenja, utemeljenom na dokazima pribavljenim od ogranka Cochranea u Hrvatskoj. Tečaju je nazočilo 32-je specijalista i specijalizanata fizikalne medicine i

rehabilitacije iz svih krajeva Hrvatske (Varaždinske Toplice, Osijek, Zagreb, Vela Luka, Knin, Šibenik, Topusko, Dubrovnik, Zadar, Lipik, Virovitica, Stubičke Toplice, Metković, Ivanić Grad, Gospić, Split) i čak 10 liječnika iz Slovenije (Ljubljana, Rogaska Slatina, Zreče, Sežana), koji su očito prepoznali vrijednost programa i cjelokupnog Tečaja.

Potreba za trajnim usavršavanjem na ovom području prepoznata je i od Hrvatskog društva za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu (HDFRM) Hrvatskoga liječničkog zbora (HLZ), koje je donijelo zaključak da bi se ovakvi tečajevi, gdje se edukacija provodi od bazične razine do kliničkih spoznaja i stjecanja vještina aplikacije novih tehnologija, trebali rabiti kao mjerila za licenciranje liječnika-specijalista fizikalne i rehabilitacijske medicine, koji bi polaganjem ispita na završetku dvodnevno-tečajeva stekli pravo na licenciju za rad s novim tehnologijama, koje su bile predmet edukacije.

Zato se i pristupilo organizaciji Tečaja za trajno usavršavanje liječnika iz područja primjene udarnog vala i lasera visokog intenziteta na Medicinskom fakultetu u Splitu 2015. g.

Visoka razina pripremljenih predavanja, njihovo kvalitetno iznošenje i praktični rad u malim grupama, koji je ostatak sudionika mogao istodobno pratiti na velikom platnu u prekrasnim i funkcionalnim seminarskim dvoranama nove zgrade Medicinskog fakulteta, uz vrijednu raspravu i razmjenu iskustava, razlog su zbog kojeg Tečaj možemo ocijeniti najvećom mogućom ocjenom. Tomu su pridonijeli stručnost predavača, tehnička i tehnološka potpora te prostorni uvjeti i suradljivost svih nazočnih.

Uz voditelja tečaja prof. dr. sc. Tonka Vlaka, pročelnika Katedre za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu Medicinskog fakulteta u Splitu i predsjednika Hrvatskog društva za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu HLZ-a, najveći teret i organizacije i rada na Tečaju podnijeli su Ana Poljičanin, Jure Aljinović i Boris Bećir koji su bili zaduženi i za praktični – vježbovni dio edukacije, čime su znatno pridonijeli razini izvrsnosti Tečaja i stečenim znanjima polaznika.

Potom je 17. travnja 2015. u KB Dubrava u povodu dvadesete godišnjice Klinike za unutarnje bolesti

Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu KB Dubrava, u Zagrebu održan tečaj I. kategorije Medicinskog fakulteta u Zagrebu „Aktualnosti u reumatologiji i kliničkoj imunologiji”. Voditelji su bili prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles, predstojnica Klinike za unutarnje bolesti KB Dubrava i dr. sc. Joško Mitrović, internist-reumatolog Zavoda za kliničku imunologiju i reumatologiju Klinike za unutarnje bolesti KB Dubrava. Predavači su bili ugledni inozemni i domaći stručnjaci iz područja reumatologije i kliničke imunologije: prof. dr. sc. Ruxandra Ionescu iz Bukurešta, prof. dr. sc. Laszlo Czirjak iz Pečuha, prof. dr. sc. Marco Mattuci Cerinić iz Firence, prof. dr. sc. Nemanja Damjanov iz Beograda te iz naše domovine – prof. dr. sc. Dušanka Martinović-Kaliterna iz Splita, prof. dr. sc. Srđan Novak iz Rijeke, prof. dr. sc. Đurđica Babić-Naglić, akademik Stjepan Gamulin, prof. dr. sc. Branimir Anić, prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles i dr. sc. Joško Mitrović, svi iz Zagreba. Tečaju je prisustvovalo više od 90 liječnika specijalista interne medicine, reumatologije, kliničke imunologije i alergologije, fizikalne medicine i rehabilitacije, pedijatrije i obiteljske medicine te liječnici na specijalizaciji. Na kraju svih predavanja kao potvrda zanimljivosti i kvalitete slijedile su vrlo aktivne rasprave sudionika.

I tijekom 2015. g. u KB Dubrava nastavili smo s tečajem trajne edukacije „Suradnja obiteljskog liječnika i reumatologa” koji smo pod okriljem HNO Desetljeća započeli u rujnu 2014. g. Ovaj tečaj, bodovan od HLK, jest pilot-projekt kojim obnovom znanja o važnosti ranog prepoznavanja reumatoidnog artritisa i spondiloartritisa s adekvatnim i ranim liječenjem sudionicima Tečaja omogućavamo pristup web-aplikaciji kojom se ostvaruje brza i izravna e-konzultacija obiteljskog liječnika s reumatologom, što rezultira prvim reumatološkim pregledom i obradom u kratkom vremenu od 2 do 4 tjedna.

Kako bi se podignula svijest o upalnoj križbolji i da bi se bolest što prije otkrila, potrebna je inicijativa koja će biti usmjerena na opću populaciju, na osobe s kroničnom križboljom i na stručnjake-liječnike.

Ne okrećite leđa križbolji akcija je udruge Hrvatske lige protiv reumatizma, najmasovnije organizacije koja okuplja bolesnike s reumatskim bolestima i stručnjake koji se bave tom problematikom, a razvijena je u suradnji s Klinikom za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju KBC-a *Sestre milosrdnice* iz Zagreba, koja je Referentni centar za spondiloartritise Ministarstva zdravlja, uz potporu kompanije AbbVie. Akcija se provodi pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva zdravlja, a podupiru je zagrebački Gradski ured za zdravstvo, *Desetljeće kostiju i zglobova 2010. – 2020.*, udruga građana *Remisija* i tri stručna društva Hrvatskoga liječničkog zbora – Hrvatsko reumatološko društvo, Hrvatsko vertebralno društvo i Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu. Podizanjem svijesti o upalnoj križbolji, kao važnom elementu aksijalnog spondiloartritisa, glavni je cilj akcije skratiti vrijeme od pojave simptoma do postavljanja dijagnoze, odnosno pravodobno i prikladno liječenje. To posebice dolazi do izražaja u primjeni tzv. bioloških lijekova kojima se može znatno suzbiti upala i poboljšati funkcionalna sposobnost bolesnika.

Tijekom 2015. godine organizirane su različite aktivnosti da bi se pučanstvo informiralo, a osobito bolesnici s kroničnom križboljom, o razlikovanju upalne i mehaničke križbolje te o ostalim mogućnostima dijagnostičiranja i liječenja aksijalnih spondiloartritisa. Za osobe sa simptomima kronične križbolje pripremljen je kratak upitnik za probir onih koji imaju suspektanu upalnu križbolju. Liječnicima obiteljske medicine bit će na raspolaganju edukativni materijali s dijagnostičkim postupnikom za bolesnike sa sumnjom na aksijalni spondiloarthritis.

Akcija je, inače, bila najavljena člancima u specijaliziranim zdravstvenim časopisima i drugim publikacijama te nastupima mr. sc. Grubišića i prof. Grazija na radiju i televiziji. Više o toj temi možete pronaći na internetskoj stranici www.nekrižbolji.hr. Ondje je akcija detaljno objašnjena, dostupne su i relevantne informacije o građi kralježnice, uzrocima i vrstama križbolje, a kratki

upitnik služi kao pomoć u prepoznavanju upalne križbolje. Mrežna stranica ima i dio za stručnjake – liječnike obiteljske medicine.

Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju KBC-a *Sestre milosrdnice* i Klinika za reumatske bolesti KBC-a *Zagreb* organizirat će, kako bi se skratilo vrijeme potrebno za dijagnostičiranje aksijalnog spondiloartritisa, posebnu ambulantu samo za bolesnike sa simptomima upalne križbolje i drugim znakovima aksijalnog spondiloartritisa. Bit će primljeni oni koji, prema mišljenju liječnika obiteljske medicine, imaju simptome upalne križbolje i eventualno neke dodatne znakove i/ili nalaze dijagnostičke obrade koji upućuju na aksijalni spondiloarthritis. Narudžbe liječnika obiteljske medicine za te bolesnike primat će se na e-adresu: krfmr.poliklinika.odrasli@kbcsm.hr i predbiljezbe.fmr@kbc-zagreb.hr.

Vjerujemo da ćemo akcijom *Ne okrećite leđa križbolji* skratiti vrijeme do postavljanja točne dijagnoze i pridonijeti pravodobnom liječenju bolesnika s aksijalnim spondiloartritisom te smanjiti invaliditet i poboljšati kvalitetu života tih bolesnika.

Na inicijativu HNO Desetljeća kostiju i zglobova dana 13. svibnja 2015. u Hrvatskom saboru održan je osnivački sastanak Nacionalne koalicije *Fit for Work Hrvatska*, tj. Sposoban za rad – Hrvatska. Dio je to europskog projekta *Fit for Work Europe*, čiji je cilj održati radnu sposobnost oboljelih od mišićno-koštanih bolesti (MKB). Sastanku su prisustvovali predstavnici ministarstava rada, financija, znanosti te zdravlja i sporta, HZZO-a, Udruge poslodavaca, Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku Hrvatskog sabora, Hrvatskoga reumatološkog društva, HNO Desetljeća kostiju i zglobova 2010. – 2020., Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar”, udruge bolesnika (Hrvatska liga protiv reumatizma, Remisija), predstavnici stručnih društava Hrvatskoga liječničkog zbora i kliničkih bolničkih centara iz cijele zemlje. Svi sudionici potpisali su povelju Koalicije *Fit for Work Hrvatska*

i za predsjednika u dvogodišnjem mandatu izabrali predsjednika Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku doc. dr. sc. Željka Jovanovića.

Hrvatska liga protiv reumatizma organizirala je tijekom rujna i listopada 2015. seriju predavanja pod naslovom „Bioslični lijekovi u liječenju upalnih reumatskih bolesti”. Radi se o aktualnoj temi primjene bioloških lijekova koju je na temelju originalnih proizvoda razvilo više farmaceutskih kompanija, a osnovna je prednost da su jeftiniji od originatora. Predavanjima su se htjele dati informacije bolesnicima koji imaju upalnu reumatsku bolest i liječe se biološkim lijekom, kao i potencijalnim bolesnicima. Slušači su dobili informacije što su biološki lijekovi, kako se proizvode i koja su njihova obilježja, prednosti i eventualni nedostaci. Nakon predavanja razvila se zanimljiva diskusija u kojoj su neki bolesnici iznosili svoja iskustva s biološkom terapijom, a i s biosličnim lijekovima te su raspravljena brojna pitanja i nedoumice. Predavanja su održali: prof. dr. sc. Simeon Grazio, 28. 9. 2015. u multimedijskoj dvorani KBC-a Sestre milosrdnice u Zagrebu; doc. dr. sc. Tatjana Kehler, 30. 9. 2015. u Gradskoj vijećnici u Rijeci; prof. dr. sc. Tonko Vlák, 12. 10. 2015. u Gradskoj knjižnici Marko Marulić u Splitu; prof. dr. sc. Jasminka Milas Ahić, 19. 10. 2015. u prostorijama Mjesnog odbora Gornji grad u Osijeku; dr. Neven Birkić, 26. 10. 2015. u Gradskoj knjižnici u Zadru.

U Oslu je 8. i 9. listopada 2015. godine održana svjetska konferencija *Bone & Joint Decade World Summit i The 4th Norwegian Musculoskeletal Research Network Conference* u organizaciji *Global Alliance for Musculoskeletal Health of Bone and Joint Decade (BJD)*, *The Norwegian Musculoskeletal Research Network (MUSS)* i *Norwegian Council for Musculoskeletal Health (NCMH)*.

Konferencija je razmatrala važnost mišićno-koštanog zdravlja u kontekstu velikih izazova današnjice, ponajprije u odnosu prema starenju populacije i povećanju komorbiditeta uz naglasak na intervencije radi unaprjeđenja mišićno-koštanog zdravlja i smanjenja tereta invalidnosti i na

pojedince tako i na cjelokupno društvo. Prepoznato je da se ovi ciljevi mogu ostvariti jedino integriranim pristupom osobi – bolesniku koja je u središtu (tzv. *integrated person-centred care*). Predstavnice Hrvatskoga nacionalnog odbora Desetljeća kostiju i zglobova 2010. – 2020. bile su prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles i prof. dr. sc. Dušanka Martinović-Kaliterna. Pozvano predavanje pod naslovom *Musculoskeletal diseases – early intervention (diagnosis, treatment and care) pilot-project in Croatia* održala je prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles. U svojem izlaganju prof. Morović-Vergles iznijela je podatke o ranoj intervenciji, tj. ranoj dijagnozi i ranom, adekvatnom liječenju upalnih reumatskih bolesti: reumatoidnog artritisa i spondil-artritisa u Hrvatskoj. Prof. dr. sc. Morović-Vergles prikazala je pilot-projekt koji je započet u Zavodu za kliničku imunologiju i reumatologiju Klinike za unutarnje bolesti Medicinskog fakulteta u Zagrebu u KB Dubrava radi prihvaćanja i proširenja u cijeloj RH. Projekt se zasniva na boljoj suradnji obiteljskog liječnika i reumatologa koja se putem strukturiranog upitnika ostvaruje e-konzultacijom i rezultira prvim pregledom bolesnika te obradom u roku od 2 do 4 tjedna. Izlaganje je pobudilo velik interes i raspravu i zamoljeni smo od kolega iz Kanade, Njemačke, Mađarske i drugih sudionica za ovu našu provedu e-konzultaciju u svojim zemljama. Naime, i u razvijenim zemljama svijeta dulje se čeka na prvi pregled reumatologa, a svima nam je dobro poznato da jedino rana dijagnoza i rano adekvatno liječenje rezultiraju boljim ishodom bolesnika – očuvanjem funkcionalne i radne sposobnosti.

Dana 12. 10. 2015. obilježen je Svjetski dan artritisa stručnim skupom u Europskom domu u Zagrebu pod nazivom „Rana intervencija u upalnim reumatskim bolestima”. Predavači su bili prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles, prof. dr. sc. Dušanka Martinović-Kaliterna i prof. dr. sc. Simeon Grazio. Istog dana na Cvjetnom trgu za građanstvo je obilježen Svjetski dan artritisa u organizaciji

udruge bolesnika „Remisija” koji je privukao velik broj građana, posjet ministra zdravlja i medija.

U povodu obilježavanja Svjetskog dana kraljeznice proglašenog od međunarodne inicijative Desetljeća kostiju i zglobova 2010. – 2020., a uz potporu Svjetske zdravstvene organizacije i ove je godine održan simpozij u organizaciji Hrvatskoga vertebrološkog društva HLZ-a, u suradnji s Klinikom za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju i Klinikom za neurokirurgiju KBC-a Sestre milosrdnice u Zagrebu. Bio je to ovakav dvanaesti godišnji simpozij, koji se drugu godinu zaredom održava pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Razred za medicinske znanosti). Tema ovogodišnjeg simpozija bila je „Atlanto-aksijalna regija – bolesti i ozljede”. Skup, čiji su suvoditelji bili prof. dr. sc. Simeon Grazio (Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, KBC Sestre milosrdnice) i prof. dr. sc. Boris Božić (Klinika za neurokirurgiju, KBC Sestre milosrdnice), održan je u biblioteci HAZU-a, a bio je vrlo dobro posjećen (91 registrirani sudionik) pa je ta nevelika prostorija bila gotovo potpuno ispunjena. Na otvorenju simpozija nazočne su inspirativnim govorima pozdravili predsjednik HAZU-a akademik Zvonko Kusić, tajnik Razreda za medicinske znanosti HAZU-a akademik Marko Pećina (inače, ambasador Desetljeća kostiju i zglobova) i prof. dr. sc. Vesnica Košec, pomoćnica sanacijskog upravitelja KBC-a Sestre milosrdnice.

Uvodno predavanje održala je prof. dr. sc. Lovorka Grgurević, predstojnica Zavoda za anatomiju i kliničku anatomiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu, podsjetivši nazočne na složenost anatomije, funkciju te osjetljivost ove regije, ali upozorivši i na važnost korelacije anatomije i nekih ozljeda i bolesti u tom području. Uslijedilo je predavanje prim. mr. sc. Frane Grubišića iz Klinike za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, KBC Sestre milosrdnice, o epidemiologiji i etiopatogenezi promjena ove regije, koji je prezentirao podatke najnovijih istraživanja. Pojavnost atlanto-aksijalnog (A-A) in-

stabiliteta u odrasloj populaciji relativno je rijetka i na nju otpada oko 2,5% svih spinalnih oštećenja, a u kliničkom radu reumatologa ne smiju se smetnuti s uma A-A dislokacije, koje se javljaju u osoba s dugotrajnom upalnom reumatskom bolešću (npr. reumatoidni artritis, ankilozantni spondilitis). O širokom spektru patoloških stanja u ovoj regiji, njihovoj kliničkoj slici te najnovijim mogućnostima neurofiziološke dijagnostike s pomoću koje je moguće precizno odrediti brzinu provođenja živčanih signala u dijagnostičke svrhe, ali i intraoperativno monitorirati bolesnike bilo je govora u radu prof. dr. sc. Vanje Bašić Kes i dr. sc. Mirjane Lisak iz Klinike za neurologiju, KBC Sestre milosrdnice. Dr. sc. Matej Mustapić iz Kliničkog zavoda za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju, KBC Sestre milosrdnice u svojem je predavanju o radiološkim promjenama u A-A regiji naglasio da su kod bolesnika sa sumnjom na svježi prijelom funkcionalni radiogrami kontraindicirani, a prva metoda izbora je CT, koji može imati važnu ulogu i kod detaljnog prikaza prirođenih anomalija kralježaka te destruktivnih promjena kosti kao posljedice upalnih ili neoplastičnih promjena, ali je zbog visoke kontrastne rezolucije, vrlo dobrog prikaza mekotivnih struktura i mogućnosti otkrivanja koštanog edema MR prva metoda izbora u slučajevima sumnje na postojanje neuroloških oštećenja. Prof. dr. sc. Simeon Grazio u svojem je predavanju govorio o promjenama A-A zgloba i vratne kralježnice u upalnim reumatskim bolestima, a odnose se na prednju A-A subluksaciju, bazilarnu invaginaciju te nestabilnost kralježaka ispod razine C1 – C2. U bolesnika s ankilozantnim spondilitisom mogu se razviti ankiloza i osifikacija ligamenata, u psorijatičnom artritisu javljaju se i erozivne i proliferativne promjene hvatišta ligamenata, dok su za reumatoidni artritis karakteristični hiperplazija i hipertrofija sinovijalnih resica i panus koji invadira zglobnu hrskavicu i suphondralnu kost, što dovodi do nestabilnosti i rizik je za kompresiju vitalnih neuralnih struktura. Liječenje zahtijeva

multidisciplinarni pristup, a velik je napredak postignut uvođenjem u terapiju bioloških lijekova, koji ciljano suzbijaju upalni proces. Primjenom načela liječenja prema cilju (engl. *Treat to target* – T2T), odnosno češćim posjetima reumatologu, objektivnom evaluacijom stanja, potrebnom promjenom nedostatno učinkovite terapije i praćenja terapijskog učinka postizemo primarni cilj liječenja, a to je klinička remisija, koja je preduvjet za smanjenje/usporavanje strukturalnih promjena i u konačnici smanjenje nesposobnosti bolesnika. Dr. Darko Perović iz specijalne bolnice „Sv. Katarina” iznio je načela kirurškog liječenja ozljeda A-A regije koje su često pridružene ozljedama glave. Iako je neurološko oštećenje, zbog velike širine spinalnog kanala rjeđe prisutno, životno ugrožavajuća može biti ozljeda jezgara n. phrenicus. Ovisno o lokaciji i vrsti ozljede metode liječenja variraju od imobilizacije ovratnikom do maksimalno 12 tjedana, vanjske „halo”-fiksacije, longitudinalne ekstenzije, repozicije te okcipitocervikalne fiksacije, spondilodeze, zatvorene repozicije. Kod različitih degenerativnih i upalnih bolesti i stanja, znakovi mijelopatije i kranio-cervikalna nestabilnost indikacija su za kirurško liječenje, čiji su glavni ciljevi oslobađanje neuralnih struktura i stabilizacija kranio-cervikalnog prijelaza. Zahtjevnost kirurške procedure i postoperacijski komorbiditet ograničavaju operatera i bolesnike u odluci o zahvatu. Zahvaljujući medikamentnoj i fizikalnoj terapiji, a usprkos velikoj incidenciji reumatskih bolesti koje izazivaju promjene u ovoj regiji, bolesnici s ovim promjenama rijetko su predmet kirurške intervencije. O iskustvima liječenja bolesnika s tumorima kranio-cervikalnog prijelaza u Klinici za neurokirurgiju KBC-a Sestre milosrdnice govorio je prof. dr. sc. Boris Božić. Odluka o načinu liječenja neoplazme ove regije ovisi o tome radi li se o benignoj ili malignoj leziji. Kod benignih lezija imperativ je kirurška dekompresija neurovaskularnih struktura i resekcija samog tumora, dok je kod malignih lezija odluka o kirurškom liječenju načelno složenija. Za povoljan postopera-

tivni ishod nužno je pažljivo preoperativno planiranje (MRI, DSA) te primjena neurokirurških tehnika koje više čuvaju lokalne neurovaskularne strukture. Prim. dr. Tatjana Nikolić iz Klinike za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, KBC Sestre milosrdnice u posljednjem je izlaganju govorila o fizijatrijsko-rehabilitacijskom pristupu bolesnicima s promjenama/bolestima u A-A regiji. U asimptomatskim slučajevima detektiranih promjena ovog područja rehabilitacija je usmjerena na edukaciju o boljoj kontroli glave i izbjegavanje ekstremnih pokreta ili rizičnih aktivnosti. Osobe sa simptomatskim promjenama ove regije nakon konzervativnog ili kirurškog liječenja i imobilizacije pristupaju rehabilitaciji koja je usmjerena na povećanje pokretljivosti cervikalne kralježnice i snaženje oslabljene miškulature te postizanje funkcionalne neovisnosti. U ranome postoperativnom periodu uz imobilizaciju ortozom započinje se s posjedanjem i vertikalizacijom uz hod prema bolesnikovoj toleranciji. Kada je nakon takve vrste zahvata postignuta koštana fuzija, započinje se s postupnom aktivnijom rehabilitacijom uz upotrebu analgetskih modaliteta fizikalne terapije. Tijekom rehabilitacije provode se vježbe opsega pokreta, istezanja i snaženja cervikalnih i paracervikalnih mišića, kao i m. trapeziusa i mišića gornjih ekstremiteta, a ne smije se zaboraviti na potrebu snaženja mišića donjih ekstremiteta koji najčešće oslabe zbog mirovanja ili neurološkog deficita, dok je očekivano trajanje rehabilitacije obično do 6 mjeseci. Sudionici simpozija konstruktivnom su raspravom i razmjenom iskustava pridonijeli kvaliteti ovog već tradicionalnog skupa.

U povodu obilježavanja Svjetskog dana kralježnice Hrvatska liga protiv reumatizma, ogranak za Grad Zagreb organizirala je 13. listopada 2015. predavanje, održano u multimedijskoj dvorani KBC-a Sestre milosrdnice. Predavanje „Kako sačuvati zdravlje kralježnice” održala je predsjednica ogranka prim. mr. sc. Zoja Gnjidić. Istaknula je da briga za očuvanje zdravlja kralježnice počinje

brigom za opće zdravlje. Budući da nema valjanih dokaza da je moguće spriječiti degenerativne promjene, danas postoji niz preventivnih mjera koje mogu spriječiti bol/bolest i oštećenje kralježnice, odnosno sačuvati njezino zdravlje. Ako razumijemo mehanizme koji dovode do oštećenja kralježnice, većinu njih možemo ukloniti, a jedna od najvažnijih zadaća jest ostati aktivan, što je bio i moto predavanja. Ono je potaknulo mnoge na pitanja o rizicima i aktivnostima koje se preporučuju.

U povodu Svjetskog dana artritisa i Svjetskog dana kralježnice Društvo reumatologa za djecu i odrasle, koje vodi prim. dr. mr. sc. Ksenija Berdnik-Gortan, organiziralo je 14. 10. 2015. u dvorani Tribine grada Zagreba predavanja za građanstvo. Predavači su bili prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles, koordinatorica Desetljeća koja je govorila o njemu od osnutka do danas s posebnim osvrtom na rad i ostvarenja u našoj zemlji, potom je dr. Vesna Budišin govorila o križobolji – kako ju liječiti i spriječiti te mr. sc. Robert Saftić o tome kada primijeniti kirurški zahvat (minimalno invazivne metode) u liječenju. Prisutan je bio velik broj građana, a nakon izlaganja uslijedila su brojna pitanja predavačima uz živu raspravu.

U Poreču je 15. – 18. listopada 2015. god. održan XVII. godišnji kongres Hrvatskoga reumatološkog društva. Predavanje u spomen Dragi Čopu održao je prof. dr. sc. Laszlo Czirjak iz Pecsá „*Early diagnosis and risk assessment in patients with connective tissue diseases* (Rana dijagnoza i ocjena rizika kod bolesnika s bolestima vezivnog tkiva)”. Dvije glavne teme bile su „Osteoartritis” i „Reumatske bolesti i malignomi”.

Tijekom održavanja kongresa Hrvatskoga reumatološkog društva u Poreču, u Sekciji udruga bolesnika aktivno su sudjelovali i članovi ograna Hrvatske lige protiv reumatizma. Tema sekcije bila je: „Kvantitativna klinička reumatologija s aspekta bolesnika”. Liječnici, medicinske sestre i tehničari, fizioterapeuti i bolesnici bili su zajednički sudionici utrke „Reumatlon”, koju je organiziralo Hrvatsko reumatološko društvo 17. listopada 2015. god. Cilj utrke bio

je podizanje svijesti u javnosti o reumatskim bolestima. Utrka je pokazala simboliku zajedničkih napora u skrbi o bolesnicima s reumatskim bolestima, gdje je bolesnik u središtu interesa.

U povodu Svjetskog dana osteoporoze u Domu zdravlja Osijek prof. dr. sc. Jasminka Milas Ahić održala je 20. 10. 2015. predavanje „Novosti u liječenju osteoporoze”.

Također, Klub „Reuma” iz Našica organizirao je u povodu Svjetskog dana osteoporoze 20. 10. 2015. u Hotelu Park u Našicama predavanje doc. dr. sc. Mire Kadoić pod naslovom „Jeste li zaboravili na svoju osteoporozu?”.

U povodu Svjetskog dana osteoporoze u organizaciji Hrvatskog društva za kalcificirana tkiva, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskoga nacionalnog odbora Desetljeća kostiju i zglobova održan je „20. simpozij o osteoporozi” u dvorani „Miroslav Čačković” na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Voditelj simpozija, koji je bodovala HLK, bio je akademik Slobodan Vukičević. Predavanje „OSTEOGROW – inovativna naprava za ubrzano cijeljenje kostiju” održala je prof. dr. Lovorka Grgurević, a prim. dr. Tatjana Nikolić govorila je o trendovima u liječenju osteoporoze. Doc. dr. sc. Donatella Verbanac održala je predavanje pod naslovom „Važnost mikrobiote u očuvanju zdravlja”, a akademik Slobodan Vukičević govorio je o novostima u liječenju osteoporoze. Simpoziju je prisustvovao velik broj liječnika specijalista, specijalizanata i studenata.

U okviru Desetljeća kostiju i zglobova 2010. – 2020., u organizaciji Hrvatskoga nacionalnog odbora, i ove je godine održan simpozij kojim je obilježen Svjetski dan traume. Simpozij je održan 31. listopada 2015. u multimedijskoj dvorani KBC-a Sestre milosrdnice. Tema simpozija bila je „Liječenje prijeloma proksimalnog humerusa”. Voditelji su bili prof. dr. sc. Aljoša Matejčić i prof. dr. sc. Simeon Grazio, a sama tema prikazana je s kirurške i rehabilitacijske strane. U sklopu predavanja „Prijelomi proksimalnog humerusa i konzervativni postupci u liječenju prijeloma” prim. dr. sc. Srećko Saba-

lić govorio je s čime se susreće kirurg donoseći odluku o vrsti kirurškog tretmana pri prijelomu proksimalnog humerusa, uzimajući pri tome u obzir vrstu prijeloma, kvalitetu kosti odnosno komorbiditet. Prim. mr. sc. Dragan Đurđević predavanjem „Suvremeni postupci osteosinteze proksimalnog humerusa” upoznao nas je s tehnikama kirurškog liječenja i važnosti individualnog pristupa pri izboru vrste osteosinteze za svakog pacijenta primjereno životnoj dobi i stabilnosti prijeloma. Predavanjem „Artroplastika proksimalnog humerusa” dr. Ivan Benčić objasnio je kada je aloartroplastika izbor liječenja kod prijeloma proksimalnog humerusa, izložio je indikacije za izbor vrste proteze te moguće komplikacije. Prim. dr. Tatjana Nikolić predavanjem „Rehabilitacija bolesnika s prijelomima proksimalnog humerusa” prikazala je ciljeve i faze rehabilitacije, rehabilitacijske tehnike, a posebno je bio zanimljiv prikaz slučaja kao fizijatrijsko-rehabilitacijski izazov. Također, govorila je o sekundarnoj prevenciji osteoporotskih prijeloma te njezinoj organizaciji pri provođenju interdisciplinarnog pristupa u Kliničkoj jedinici za rehabilitaciju traumatoloških bolesnika. Pod temom „Fizioterapijske intervencije za povećanje mobilnosti zglobova ramenog obruča nakon prijeloma proksimalnog dijela humerusa” Marina Horvat, dipl. physioth. (u koautorstvu s prof. Lukrecijom Jakuš) prikazala je podatke o učestalosti potrebe za fizioterapijskim intervencijama nakon prijeloma proksimalnog humerusa na temelju ankete iz više klinika i poliklinika na području grada Zagreba te predstavila tehnike za povećanje mobilnosti zglobova ramenog obruča.

Zaključno, Hrvatski nacionalni odbor Desetljeća kostiju i zglobova 2010. – 2020. potaknuo je tijekom 2015. organiziranje ili organizirao niz aktivnosti čime se pridonijelo napretku u stručnom radu, ali i u edukaciji bolesnika s reumatskim bolestima. Još jedanput napominjemo da je novi naziv međunarodne inicijative Opći savez za mišićno-koštane bolesti Desetljeća kostiju i zglobova.

JADRANKA MOROVIĆ-VERGLES
SIMEON GRAZIO

PFIZEROV REUMATOLOŠKI FORUM 2015.

Zadar, 2. – 4. listopada 2015.

U Zadru je od 2. do 4. listopada 2015. održan Pfizerov reumatološki forum, stručni skup zanimljiva formata, na kojemu mlađi liječnici reumatolozi ili (sup)specijalizanti reumatologije predaju, a stručno ih povjerenstvo i slušateljstvo ocjenjuju. Skupu je pribivalo 65 većinom reumatologa i pedijatar, jedan dermatolog, kao i troje mladih reumatologa iz Slovenije. Moderator su bili prof. dr. sc. Dušanka Martinović Kaliterna i prof. dr. sc. Simeon Grazio.

Predavanja su održali ovi mlađi kolege: dr. Ivona Božić (KBC Split) – *Nužnost individualiziranog pristupa u liječenju biološkom terapijom*, dr. Hana Skala Kavanagh (KBC Sestre milosrdnice) – *Simptomatska učinkovitost etanercepta i njegovi učinci na objektivne upalne znakove u ranoj neradiografskom AxSpA*, dr. sc. Joško Mitrović (KB Dubrava) – *Žarišna miopatija – prikaz bolesnika*, dr. sc. Mislav Cerovec (KBC Zagreb) – *Bolesnik s tumorom bubrega i biološka terapija – prikaz bolesnika*, dr. Iva

Žagar (KBC Zagreb) – *Akutno koronarno zbivanje nakon primjene anti-TNF-blokatora – nuspojava ili koincidencija?*, dr. Marijan Frković (KBC Zagreb) – *Pojava psorijaze tijekom anti-TNF-terapije u bolesnika s juvenilnim idiopatskim artritisom i sindromom mikrodelecije 22q11.2*, dr. sc. Ana Gudelj Gračanin (KB Dubrava) – *Osteoporoza kod SLE-a*, dr. Aleksandar Ovuka (KBC Rijeka) – *Juvenilni spondiloartritis*, dr. sc. Felina Anić (KBC Rijeka) – *Djelotvornost etanercepta u bolesnice s RA nakon sekundarne neučinkovitosti tocilizumaba i adalimumaba*, dr. Željka Kardum (KBC Osijek) – *Prikaz bolesnika s morbus Behçet*, dr. Silva Pukšić (KB Dubrava) – *Neutrofilna bolest – prikaz bolesnice*, dr. Iva Rukavina (KBC Zagreb) – *Mutacija kolagena tipa II (COL2A1) kao uzrok primarnog osteoartrisa*, dr. Marko Barešić (KBC Zagreb) – *Primjena etanercepta kod bolesnika s ankilozantnim spondilitisom s preboljelom tuberkulozom pluća*, dr. Saša Sršen (KBC

Split) – *Neobičan slučaj mlade gospođice K.*

Sva su predavanja bila vrlo dobra i bilo je očito da su se predavači pripremili; pobjednica je prema ocjeni stručnog ocjenjivačkog suda bila dr. Iva Rukavina, a prema ocjeni slušateljstva najbolja je bila dr. sc. Felina Anić. Posljednji dan simpozija, pod predsjedanjem prof. dr. sc. Duške Martinović Kaliterna (KBC Split) i prof. dr. sc. Đurđice Babić Naglič (KBC Zagreb) održana su još tri stručna predavanja: prim. dr. Mirna Sentić (KBC Zagreb) – *MyClic*, prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles (KB Dubrava) – *Psorijatični artritis i doc. dr. sc. Mislav Radić (KBC Split) – Reumatoidni faktor i antitijela na citrulinirane proteine/peptide u reumatoidnom artritisu – dijagnoza, liječenje i praćenje*. Bio je to uspješan skup, u kojem su u prvom planu bile nade naše reumatologije, koje su dokazale da hrvatska reumatologija ima budućnost.

SIMEON GRAZIO

X. TRADICIONALNI STRUČNI SKUP O BIOLOŠKIM LIJEKOVIMA

Zagreb, 28. studenoga 2015.

U Zagrebu je 28. studenoga 2015. održan još jedan tradicionalni skup o biološkim lijekovima. Radi se o već 10. simpoziju, koji se održava u predblagdansko vrijeme, ovaj put u nešto ranijem terminu, a treći put zaredom bio je u organizaciji tvrtke Pfizer (prethodnih godina to je bila tvrtka Pharmaswiss). Moderator skupa bila je prof. dr. sc. Jadranka Morović Vergles (KB Dubrava). Skupu je nazočilo 56 reumatologa, pedijatar i dermatologa. Predavanja su bila ova: doc. dr. sc. Nadica Laktašić-Žerjavić (KBC Zagreb) – *Adherencija i suradljivost u liječenju reumatoid-*

nog artritisa, prof. dr. sc. Marija Glasnović (KBC Osijek) – *Radna učinkovitost i drugi ishodi u reumatoidnom artritisu*, prof. dr. sc. Simeon Grazio (KBC Sestre milosrdnice) – *Utjecaj debljine na učinkovitost TNF-alfa-inhibitora*, doc. dr. sc. Višnja Prus (KBC Osijek) – *Mediji i biološka terapija*, doc. dr. sc. Daniela Marasović Krstulović (KBC Split) – *Razlika između fuzijskog receptora i monoklonskih protutijela na TNF-alfa*, prof. dr. sc. Srđan Novak (KBC Rijeka) – *Imunogeničnost u kliničkoj praksi*, doc. dr. sc. Tatjana Kehler – *Imunogeničnost u kliničkoj praksi – iskustva TTH*

Opatija. U drugom su dijelu neki od liječnika koji su bili na Godišnjem kongresu Američkoga reumatološkog društva 2015. (San Francisco, SAD) podijelili s nama novosti predstavljene na tom skupu. Predavači su bili doc. dr. sc. Mislav Radić (KBC Split), dr. sc. Miroslav Mayer (KBC Zagreb), prim. mr. sc. Frane Grubišić (KBC Sestre milosrdnice) i dr. Melanie-Ivana Čulo (KB Dubrava), a moderator ovog dijela simpozija bio je prof. dr. sc. Branimir Anić (KBC Zagreb). Nadamo se da će se ovaj korisni skup održati i sljedećih godina.

SIMEON GRAZIO

MSD – IMUNOLOŠKI FORUM

Trakošćan, 26. i 27. veljače 2016.

U Trakošćanu je 26. i 27. veljače 2016. održan prvi Hrvatski imunološki forum u organizaciji tvrtke MSD, koji je okupio reumatologe i gastroenterologe. Nakon regionalnih skupova bio je to prvi takav skup na nacionalnoj razini.

Stručni dio započeo je 26. veljače 2016. s dva predavanja inozemnih predavača. Prof. Ivan Ferkolj, gastroenterolog iz Ljubljane, imao je predavanje *Dokazani lijek u reumatologiji sada u rukama gastroenterologa*, a prof. Denis Poddubnyy iz Berlina govorio je o temi *Current treatment strategies in axial spondyloarthritis*. Paralelno s gastroenterološkom sekcijom u reumatološkoj sekciji održana su ova predavanja: doc. dr. sc. Dražen Massari (Thalassotherapie – Opatija) – *Perzistencija – što nam to govori?*, dr. Marko Barešić (KBC Zagreb) – *Perzistencija u kliničkoj praksi: podaci iz nacionalnih registara*, dr. sc. Miroslav Mayer (KBC Zagreb) –

Klinička praksa u Hrvatskoj: reumatoidni artritis i doc. dr. sc. Mislav Radić (KBC Split) – *Klinička praksa u Hrvatskoj: seronegativni spondiloartritis* (moderatori prof. dr. sc. Dušanka Martinović Kaliterna i prof. dr. sc. Srđan Novak). U sljedećem bloku održana su predavanja: doc. dr. sc. Porin Perić (KBC Zagreb) – *Važnost postizanja ciljeva liječenja: pridržavamo li se smjernica?*, doc. dr. sc. Dijana Perković (KBC Split) – *Imunogeničnost i optimizacija terapije*, prof. dr. sc. Jasminka Milas Ahić (KBC Osijek) – *Optimizacija liječenja bolesnika s reumatoidnim artritismom* i prof. dr. sc. Marija Glasnović (KBC Osijek) – *Rana dijagnoza i ciljevi liječenja psorijatičnog artritisa* (moderatori: doc. dr. sc. Tatjana Kehler i prof. dr. sc. Simeon Grazio). Daljnja predavanja su bila: dr. sc. Joško Mitrović (KB Dubrava) – *Perspektiva liječnika u odabiru terapije*, doc. dr. sc. Daniela Marasović Krstulović – *Sudjelova-*

nje bolesnika u odabiru terapije, dr. sc. Ana Gudelj Gračanin – *Kvaliteta života i radna produktivnost bolesnika s upalnim reumatskim bolestima* i prof. dr. sc. Tea Schnurrer-Luke-Vrbanić – *Implementacija mjera minimizacije rizika* (moderatori: prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles i doc. dr. sc. Višnja Prus).

U posljednjoj, zajedničkoj sekciji održana su predavanja: prim. dr. Mirna Sentić i dr. sc. Marko Brinar – *Integrirani pristup: enteropatska artropatija/artropatska enteropatija*, prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles i prof. dr. sc. Željko Krznarić – *Stajalište stručnih društava vezano uz primjenu biosličnih lijekova* te dr. Vasiliša Sazonov – *Vrijednost podataka iz opservacijskih studija*.

Bio je to uspješan stručni skup, za koji se nadamo da je početak jedne tradicije.

SIMEON GRAZIO

DRUGI BALKANSKI FORUM O UPALI

Osijek 4. – 6. ožujka 2016.

U Osijeku je od 4. do 6. ožujka 2016. održan Drugi balkanski forum o upali, regionalni međunarodni sastanak, koji je okupio stručnjake reumatologe i dermatologe iz Hrvatske i susjednih država (90 iz Hrvatske, 25 iz Srbije, 15 iz Bosne i Hercegovine, 10 iz Slovenije te po 5 iz Crne Gore, Makedonije i Albanije). Tema skupa bila je *Liječenje kroničnih upalnih bolesti u reumatologiji i dermatologiji*. Hrvatski reumatolozi imali su istaknutu ulogu. U temi *Dileme u optimizaciji biološke terapije* jedan od moderatora bila je prof. dr. sc. Dušanka Martinović Kaliterna, a predavanje je održao prof. dr. sc. Srđan Novak o temi *Što s bolesnikom koji ima hepatitis, a potrebna mu je biološka terapija? Koliko nas zabri-*

njavaju malignomi?, dok je u sekciji predavanja posljednjeg dana simpozija jedan od moderatora bila prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles, a predavanja su održali prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles (*Suradnja obiteljskog liječnika i reumatologa*), doc. dr. sc. Porin Perić (*Uloga dijagnostičkog ultrazvuka u reumatoidnom artritisu*), prof. dr. sc. Simeon Grazio (*Debljina i učinkovitost TNF-alfa-inhibitora*) i prof. dr. sc. Dušanka Martinović Kaliterna (*Važnost individualnog probira bioloških lijekova*). U radionicama su u temi *Dječja reumatologija* prezentacije imali prof. dr. sc. Miroslav Harjaček (*Patofiziologija kroničnog sinovitisa u djece – od kreveta do laboratorija i obrnuto*), doc. dr. sc. Alenka Gagro (*Juvenilni*

kronični artritis u djece s primarnim imunodeficijencijama) i prof. dr. sc. Marija Jelušić (*Prekid biološke terapije tijekom liječenja djece s juvenilnim idiopatskim artritismom*). U temi *Sekundarna neučinkovitost biološke terapije*, u kojoj je jedan od moderatora bila prof. dr. sc. Jasminka Milas Ahić, prezentacije su imali doc. dr. sc. Mislav Radić (*Imunogeničnost u kliničkoj praksi – iskustva KBC-a Split*) i doc. dr. sc. Tatjana Kehler (*Imunogeničnost u kliničkoj praksi – iskustva TTH Opatija*), dok su u temi *Vođenje bolesnika s upalnim reumatskim bolestima*, u kojoj je jedan od moderatora bila i doc. dr. sc. Daniela Marasović Krstulović, prezentacije imali prim. mr. sc. Frane Grubišić (*Međusobna očekivanja liječnika i bo-*

lesnika od biološke terapije), dr. sc. Joško Mitrović (*Reumatoidni artritis i arterijska hipertenzija*) i prof. dr. sc. Tonko Vlasković (*Promjena paradigme o rehabilitaciji upalnih reumatskih bolesti*). U temi *Psorijaza i psorijatični artritis* prezentaciju je imala prof. dr. sc. Marija Glasnović (*Nova era u liječenju psorijaze i psorijatičnog artritisa*), u temi *Otvorena pitanja u upalnim reumatskim bolestima*, u kojoj je

jedan od moderatora bila prof. dr. sc. Tea Schnurrer-Luke-Vrbanić, prezentacije su imali doc. dr. sc. Daniela Marasović Krstulović (*Promjena terapije u spondiloartritisima*), prim. dr. Mirna Sentić (*Monoterapija – kada, kako, zašto?*), a u temi *Profil sigurnosti kod biološke terapije*, u kojoj je jedan od moderatora bila doc. dr. sc. Višnja Prus, prezentacije su imali dr. sc. Miroslav Mayer (*Tromboem-*

bolijski i kardiovaskularni rizici u bolesnika na biološkoj terapiji), prof. dr. sc. Asja Stipić Marković (*Desenzibilizacija*), doc. dr. sc. Dražen Massari (*Alergijske reakcije na lijek – desenzibilizacija – prikaz slučaja*) i prim. dr. Dubravka Bosnić (*Zamka u liječenju artritisa*). Bio je to drugi uspješni ovakav skup za koji se nadamo da će se ponoviti.

SIMEON GRAZIO

REUMATOLOŠKA AKADEMIJA „INTERLEUKIN NETWORKING” *Solaris, Šibenik, 29. – 30. travnja 2016.*

U Solarisu je 29. i 30. 4. 2016. održana tradicionalna Reumatološka akademija u organizaciji tvrtke Roche, ove godine u suradnji s tvrtkama Novartis i Sobi.

Skup je počeo pozdravnom riječi prof. dr. sc. Branimira Anića, predsjednika Hrvatskoga reumatološkog društva HLZ-a. Prva sekcija simpozija bila je *Biološka terapija u liječenju RA – „Što nam govore podaci iz registara”* (moderatori: prof. dr. sc. Srđan Novak, prof. dr. sc. Branimir Anić). Predavanja su bila: *Usporedba učinkovitosti biološke terapije u liječenju RA – noviji podaci* (prof. dr. sc. Srđan Novak, KBC Rijeka), *Što nakon neučinkovitosti TNF-alfa-inhibitora u liječenju RA?* (prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles, KB Dubrava), *Što nakon neučinkovitosti TNF-alfa-inhibitora u liječenju pJIA?* (dr. med. Mandica Vidović, KBC Sestre milosrdnice), *Učinak pušenja na učinkovitost biološke terapije u RA?* (prof. dr. sc. Branimir Anić, KBC Zagreb), *Preferencije bolesnika – vlastito istraživanje* (doc. dr. sc. Daniela Marasović Krstulović, KBC Split). Uslijedila je sekcija *Zanimljivosti iz reumatološke ambulante* (moderator: prof. dr.

sc. Jadranka Morović-Vergles), s predavanjima: *Neoperativno liječenje Dupuytrenove kontrakture* (prof. dr. sc. Davor Jurišić, KBC Rijeka), *Hereditarni angioedem* (prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles, KB Dubrava) i *Prikaz bolesnika* (dr. Silva Pukšić, KB Dubrava). Sljedeći dan prva je tema bila *Lijek Roactemra sc.* (moderatori doc. dr. sc. Tatjana Kehler i doc. dr. sc. Višnja Prus), a predavanja su bila *Roactemra sc. – real world data* (doc. dr. sc. Tatjana Kehler, SB Thalassotherapie Opatija), *Lijek Roactemra sc. – kada započeti sa supkutanim primjenom?* (doc. dr. sc. Nadića Laktašić-Žerjavić, KBC Zagreb), *Važnost biološke monoterapije* (prof. dr. sc. Marija Glasnović, KBC Osijek), *Monoterapija lijekom Roactemra – prikaz bolesnika* (dr. Tatjana Zekić, KBC Rijeka). Sljedeća je sekcija bila *Novosti u reumatologiji* (moderatori: prof. dr. sc. Duška Martinović Kaliterna, prof. dr. sc. Simeon Grazio). Prezentacije u toj sekciji bile su: *Novosti u liječenju sistemske skleroze* (prof. dr. sc. Duška Martinović Kaliterna i doc. dr. sc. Mislav Radić, KBC Split), *MAS sindrom* (prof. dr. sc. Marija Jelušić-Dražić, KBC Zagreb), *Ri-*

tuksimab u reumatologiji (prof. dr. sc. Jasminka Milas Ahić, KBC Osijek), *Što nakon rituksimaba?* (doc. dr. sc. Višnja Prus, KBC Osijek), *Nove ACR smjernice – Prijedlog novih HRD smjernica?* (prof. dr. sc. Simeon Grazio, KBC Sestre milosrdnice). Jedna sekcija skupa bila je posvećena novom lijeku sekukinumabu u liječenju PSA i AS (prof. dr. sc. Branimir Anić, KBC Zagreb). Posljednja sekcija skupa bila je *Unmet medical needs* (moderatori: doc. dr. sc. Miro Mayer, dr. sc. Joško Mitrović), a predavanja su bila: *Gigantocelularni arteritis i polimialgija reumatika* (dr. Marko Barešić, KBC Zagreb), *Castlemanova bolest* (dr. sc. Miroslav Mayer, KBC Zagreb i doc. dr. sc. Dijana Perković, KBC Split) te *Preferencije bolesnika ili zašto odabrati inhibiciju IL-6 u RA – uz prikaz bolesnika* (dr. sc. Joško Mitrović, KB Dubrava; dr. Frane Grubišić, KBC Sestre milosrdnice; prim. dr. Nives Štiglic-Rogoznica, KBC Rijeka). Nakon svake sekcije bila je plodna rasprava.

Dokazalo se još jedanput da je Reumatološka akademija uspješan i koristan simpozij.

SIMEON GRAZIO

STRUČNA PREDAVANJA HRVATSKOG REUMATOLOŠKOG DRUŠTVA U 2015.

Uz ostale stručne skupove, prvenstveno Godišnji kongres, Hrvatsko reumatološko društvo HLZ-a je u 2015. organiziralo i sastanke u velikoj predavaonici Hrvatskoga liječ-

ničkoga zbora u Zagrebu, na kojima su održana stručna predavanja. Dana 20.02.2015. održana su predavanja: prof.dr.sc. Jasminka Milas-Ahić: "Osteoporoza i reumatoidni

artritis" i doc.dr.sc. Nadica Laktašić-Žerjavić: "Osteoporoza u ankilozantnom spondilitisu".

BRANIMIR ANIĆ

Ispravak Correction

ERRATUM

U tekstu prof. dr. sc. Theodora Dürriгла u povodu smrti prof. dr. Hansa Georga Fassbendera, objavljenom u časopisu Reumatizam 2015;62(2):36 potkrala se pogreška, u kojoj umjesto „Jean Paul“ piše „Jean Paul Sartre“. Stoga pretposljednja rečenica trećeg odlomka od kraja navedenog članka treba glasiti: „Veoma je volio klasičnu glazbu,

napose Brucknera i Dvořaka, mnogo je čitao (osobito mu je drag bio Jean Paul) i putovao.“

Ovom prilikom ispričavamo se autoru, prof. dr. sc. Theodoru Dürriglu na ovoj nenamjernoj pogrešci.

UREDNIŠTVO ČASOPISA REUMATIZAM

www.reumatologija.org